

А. П. Засць, Ж. В. Столяр, кандидати сільськогосподарських наук
М. О. Мандрик

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН

КРАЩІ РОДИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ПРОВІДНИХ ПЛЕМГОСПОДАРСТВ ПОДІЛЛЯ

Наведено результати аналізу молочної продуктивності кращих родин української чорно-рябої молочної породи у племінних заводах ПП «Радівське» Калинівського району та ТОВ АК «Зелена долина» АФ ПЗ «Вила» Томашпільського району Вінницької області.

Встановлено, що у базових господарствах кралицями за стійкістю передачі спадкових особливостей внучкам і правнучкам є родини Рози 127, Луски 1650, Пави 911 та належать до прогресуючих. Молочна продуктивність за найвищу лактацію внучок вказаних родин підвищилась на 251 кг, 381 та 1185 кг молока, а правнучок – на 866 кг, 1492 та 1126 кг відповідно, порівняно з дочками. Стабільно високопродуктивними є родини Іволи 1156, Рути 1483, Мазулі 2368. Найвищу молочну продуктивність мали родин Іволи 1156, Пави 911 та Рози 127, надій корів був вищим за середній показник на 344 кг, 260 і 178 кг відповідно.

Високий коефіцієнт генеалогічної однорідності родин української чорно-рябої молочної породи (88,6—98,2%) свідчить про підвищення і консолідацію високої молочної продуктивності нащадків.

Ключові слова: українська чорно-ряба молочна порода, родина, походження, молочна продуктивність, генетичний потенціал, консолідація.

Розведення сільськогосподарських тварин за родинами в умовах великомасштабної селекції є одним із основних методів удосконалення та консолідації вітчизняних порід худоби [1]. Українська чорно-ряба молочна порода лідирує за чисельністю та представлена такими структурними одиницями: західний, поліський, південний, сумський та центрально-східний внутрішньопородні типи; київський, харківський, придніпровський, придністровський та подільський заводські типи [2—4]. Поліпшення продуктивних якостей, підвищення довічної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи значною мірою залежить від племінної цінності бугаїв-плідників та представниць родин [5—8].

У селекційно-племінній роботі з українською чорно-рябою молочною породою необхідно апробувати 7—10 родин і використовувати їх як найважливіший метод у роботі з лініями [3, 4, 7—10].

Тому, метою наших досліджень була оцінка продуктивних і племінних якостей родоначальниць української чорно-рябої молочної породи та їх нащадків.

Методика досліджень. Дослідження проведено в умовах племінних господарств ТОВ АК «Зелена долина» та ПП «Радівське» Вінницької області. Оцінку 98 корів української чорно-рябої молочної породи за основними показниками молочної продуктивності проводили за матеріалами племінного і зоотехнічного обліку, а якісні показники молока досліджено в умовах господарств на ультразвуковому аналізаторі молока «Екомілк».

Одержані експериментальні дані опрацьовано за методами варіаційної статистики Н. А. Плюхинського [11], з використанням програмного забезпечення Statistica 6.0.

Генеалогічна однорідність корів родин (U) визначалася за даними племінного обліку з використанням методики Ф. Ф. Ейснера [12].

$$U = \frac{(7n - x) \cdot 100}{7 \cdot (n-1)}$$

де U – коефіцієнт генеалогічної однорідності, %;

n – кількість врахованих тварин;

x – кількість чоловічих кличок, що зустрічаються в трьох поколіннях родоводів.

Оцінку родин проводили двома способами: 1) порівняння родин із середнім показником; 2) вивчення взаємозв'язку показників родин між поколіннями (дочки-внучки-правнучки-праправнучки-прапраправнучки).

Результати досліджень. У базових племінних господарствах української чорно-рябої молочної породи найкращими за рівнем молочної продуктивності є родини Іволги 1156, Пави 911 та Рози 127. Підвищення за надоєм відносно середнього показника становило 344 кг, 260 кг та 178 кг відповідно (табл.).

За стійкістю передачі спадкових особливостей внучки і правнучки родини Рози 127, Луски 1650 та Пави 911 належать до прогресуючих. Молочна продуктивність внучок даних родин за найвищу лактацію підвищилась на 251 кг, 381 та 1185 кг відповідно, порівнянню з дочками, правнучок – на 866 кг, 1492 та 1126 кг відповідно. Родини Іволги 1156, Рути 1483 та Мазулі 2368 відносяться до стабільно високопродуктивних.

Встановлено високий коефіцієнт генеалогічної однорідності родин, який коливається в межах 88,6—98,2 %, свідчить про підвищення і консолідацію високої молочної продуктивності нащадків.

Висновки. 1. Встановлено високий коефіцієнт генеалогічної однорідності родин (88,6—98,2 %) української чорно-рябої молочної породи, що свідчить про підвищення і консолідацію високої молочної продуктивності нащадків.

**Молочна продуктивність родин корів української чорно-рябої молочної породи в умовах племінних господарств
Поділля, n = 98**

Родина (кличка, № родоначалниці)	Представниця, гол	Молочна продуктивність за найвищу (III) лактацію, M ± m			Відхилення від середньої продуктивності, ±			Коефіцієнт генеалогічної однорідності родин, %
		надій, кг	вміст жиру, %	молочний жир, кг	надій, кг	вміст жиру, %	молочний жир, кг	
Роза 127	20	7457 ± 216	3,79 ± 0,009	283	+178	-0,03	+5	96,2
Іволга 1156	11	7623 ± 589	3,82 ± 0,028	291	+344	-	+13	88,6
Рута 1483	14	7056 ± 347	3,83 ± 0,021	270	-223	+0,01	-8	95,6
Луска 1650	25	6972 ± 403	3,80 ± 0,018	265	-307	-0,02	-13	96,4
Мазуля 2368	9	7027 ± 194	3,84 ± 0,027	270	-252	+0,02	-8	68,2
Пава 911	19	7539 ± 715	3,84 ± 0,026	289	+260	+0,02	+11	93,6
У середньому	98	7279 ± 119	3,82 ± 0,009	278	-	-	-	-

2. Кращими за стійкістю передачі спадкових особливостей вучкам і правнучкам є родини Рози 127, Луски 1650 та Пави 911, які належать до прогресуючих.

3. Кращими за молочною продуктивністю є родини Іволги 1156, Пави 911 та Рози 127.

4. Потенціал підвищення молочної продуктивності та жирномолочності корів української чорно-рябої молочної породи племінних господарств Поділля за рахунок використання кращих родин є високим, що необхідно враховувати у селекційно-племінній роботі зі стадом.

Бібліографічний список

1. *Методи селекції української червоно-рябої молочної породи.* Монографія / Зубець М. В., Буркат В. П., Сірацький Й. З. та ін. К., 2005. 436 с.
2. *Сфіменко М.* Перспективи розвитку української чорно-рябої молочної породи. *Тваринництво України.* 2014. № 5. С. 10—14.
3. *Зубець М. В.* Українська червоно-ряба молочно порода: методи виведення, стан, перспективи удосконалення. *Розведення і генетика тварин.* К., 2010. Вип. 44. С. 14—17.
4. *Федорович Є. І.* Західний внутрішньопородний тип української чорно-рябої молочної породи: господарсько-біологічні та селекційно-генетичні особливості. К.: Наук. світ, 2004. 385 с.
5. *Кругляк А. П., Бірюкова О. Д., Коваленко Г. С.* Українська червоно-ряба молочно порода – результат реалізації теорії у скотарстві. *Розведення і генетика тварин.* К., 2015. Вип. 50. С. 39—48.
6. *Шуляр А. Л.* Оцінка господарського використання та довічної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи залежно від причини вибуття. *Розведення і генетика тварин.* К., 2018. Вип. 56. С. 84—93.
7. *Буркат В. П.* Новые элементы работы с заводскими семействами и линиями. *Селекция молочного скота.* Л.: Колос, 1984. С.121—128.
8. *Буркат В. П.* Теорія, методологія і практика селекції. К.: БМТ, 1999. 376 с.
9. *Зубець М. В., Буркат В. П., Рубан С. Ю.* и другие. Новое в методологии оценки и селекции животных. Киев-Харьков: Укрплемобъединение, 1993. 19 с.
10. *Leichti H. P.* Les concours de familles delevage 1999. De bonnes lignees delevage femelles donnent une base sure a delevage. *Ta chetee rouge Suisse.* 1999. № 5. P. 2—23.
11. *Плохинский Н. А.* Руководство по биометрии для зоотехников. М.: Колос, 1969. 256 с.
12. *Эйсер Ф. Ф.* Племенная работа с молочным скотом. М.: Агропромиздат, 1986. 118 с.

Надійшла до редколегії 26. 06. 2019 року
Рецензенти М. Ф. Кулик, доктор сільськогосподарських наук